

Ko treba da obeleži 100 godina od osnivanja Vrhovnog saveta Srbije?

Tokom ove 2012-e godine mnogi događaji vezani za masonske krugove u Srbiji povezuju se sa dalekom 1912-tom godinom i dobijaju predznak obeležavanja jubilarnih 100 godina slobodnog zidarstva. Pokušaćemo ovde da na osnovu nespornih činjenica utvrdimo šta današnju slobodnozidarsku zajednicu u Srbiji povezuje sa 1912-tom godinom, gde leže sličnosti a gde su razlike.

Iz zapisnika sačinjenog nakon prvog svečanog rada održanog 9 maja 1912-e godine u Beogradu, kada su od strane J.S.E. Cefalisa zastupnika Velikog komandera Vrhovnog saveta Grčke, desetorica braće uzdignuta na 33-ći stepen, kao i iz zapisnika sa zajedničke konferencije loža "Pobratim" i "Šumadija" održanog istog dana jasno je da se tog trenutka konstituisao Vrhovni savet kao vrhovna slobodnozidarska vlast u tadašnjoj Srbiji. "Pobratim" i "Šumadija" se stavljaju pod zaštitu novoosnovanog Vrhovnog saveta Srbije, primaju "Škotski ritus" i počinju da rade po njemu. Pridružuje im se i šapitar "Srbija" odnosno jedina loža koja radi na višim stepenima. Na slici 1. je ovaj zapisnik u obliku u kojem je objavljen u prvom broju časopisa "Neimar" iz 1914-e godine. Slika je pruzeta sa sajta "Digitalna Narodna biblioteka Srbije" gde su javnosti stavljeni na uvid svi brojevi "Neimara".

ЗАПИСНИК ПРВОГА СВЕЧАНОГА РАДА У ДОЛ. БЕОГРАДУ 9. МАЈА 1912. Г.

I. Специјални делегат Врховнога Савета Грчке
Најмоћнији Брат Ј. С. Е. С. Заступник Великога
Командера истога Врховнога Савета, снагом
своје Масонске Власти уздигао је на 33. ступањ ову
Браћу Велике Кавалјере Кадоша : Ђуру Вајферта,
Н. С., А. Ј., П. М., Ј. Д., Ш. П., К. М., П. П.,
М. Д. и Х. П.

II. На позив Најмоћнијег Брата Ј. С. Е. С.,
Заступника Великога Командера Врховнога Савета
Грчке, уздигнута Браћа полажу и потписују у ње-
говом присуству прописану Заклетву.

Заступник Великога Командера
Врховнога Савета Грчке
Ј. С. Е. С. 33.

ЗАПИСНИК ЗАЈЕДНИЧКЕ КОНФЕРЕНЦИЈЕ ЛОЖА: ПОБРАТИМ И ШУМАДИЈА 9. маја 1912. г

Присутни су били :

Браћа : А. Ј., Ш. П., Ј. Д., Б. О., В. Т.,
К. В., П. Ђ., М. Б., Ф. Ђ., П. М., М. С., Ј.
Т., П. П., М. Д., П. М. и К. М. Овом су раду
такође присуствовала и Браћа : Ђура Вајферт и
Х. П. као Почасне Старешине Ложе „Побратим“.

I. Поводом тим, што је у Ор. Београду овлашћени делегат Врховнога Савета Грчке креирао Врховни Савет Србије и тиме установио највишу Слзидарску власт у земљи, потписане Старешине Ложа „Побратим“ и „Шумадија“ предложиле су:

1. Да Ложа „Побратим“, која је до сада постојала као независна Раднишца у Ор. Београду, ради од сада под заштитом Врховнога Савета Србије ;

2. Да Ложа „Шумадија“, која је до сада постојала у Ор. Београду под заштитом Велике Ложе Хамбуршке, ради такође од сада под заштитом Врховнога Савета Србије ;

3. Да обе поменуте Ложе приме Шотски Ритус и раде од сада по њему.

II. Овај предлог усвојен је једногласно и решено је, да Ложа „Шумадија“ тражи одмах прописан отпуст испод дојакосње заштите од Велике Ложе Хамбуршке.

У исто време донесено је решење, да се обе поменуте Ложе подвргну у свима својим радовима под наређења и Конституцију Врховнога Савета Србије.

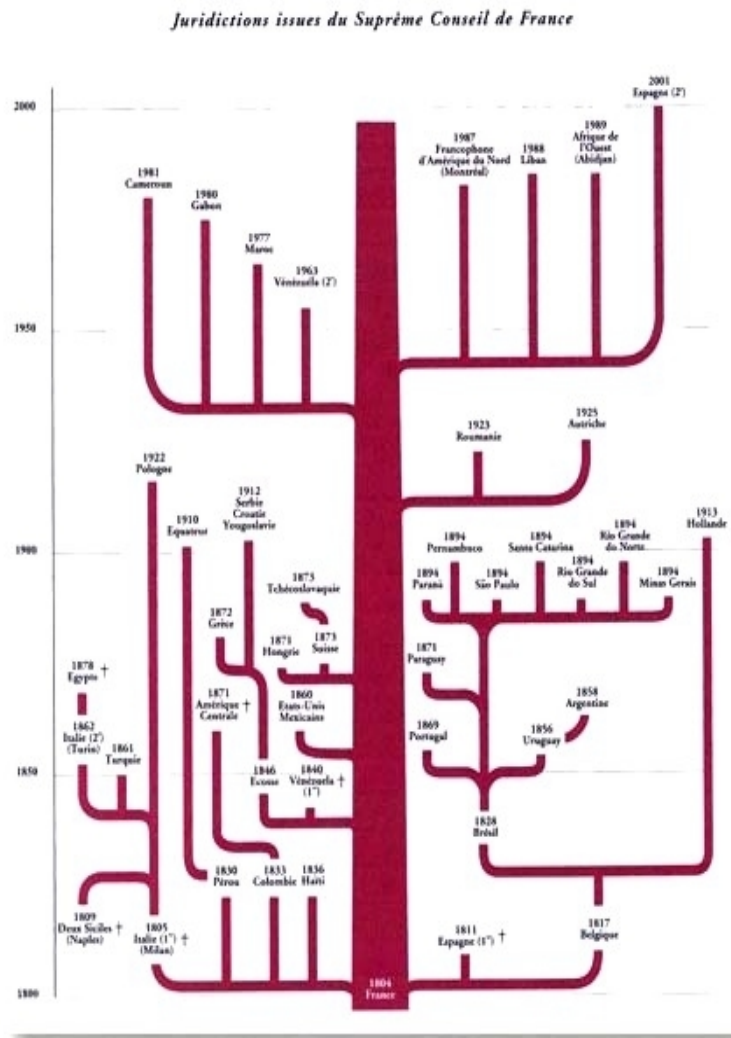
III. Председник дојакосњег Шанитра „Србија“ решно је, да се такође стави под заштиту Врховнога Савета Србије и да се подвргава свима његовим наређењима.

Тако решено у Ор. Београду на дан 9. маја 1912. године и потписано од стране меродавних часника.

Slika 1. Zapisnici od 9. maja 1912-e godine.

Očigledno je da se na nacionalnom nivou celokupna masonska organizacija 1912-e godine uspostavlja na temelju škotskog obreda i svrstava u Škotski red.

Ako postavimo pitanje kada je nastao Vrhovni savet Grčke čiji je predstavnik bio brat J.S.E. Cefalis, do odgovora lako dolazimo posmatrajući grafikon sa jurisdikcijama koje su proistekle iz Vrhovnog saveta Francuske osnovanog 1804-e godine. Grafikon je prikazan na slici 2. i pruzet je sa sajta "La Grande Loge de France" iz rubrike "Who are we? – 200 years of the R.E.A.A.".

Slika 2. Jurisdikcije proistekle od Vrhovnog saveta Francuske osnovanog 1804-e godine.

Na levoj strani lako se uočava grana u kojoj je prvo uspostavljen Vrhovni savet Grčke 1872-e godine, a zatim dalje ka vrhu grane dolazimo do Vrhovnog saveta Srbije, kasnije Jugoslavije, iz 1912-e godine.

Da pomenemo i "Internacionalnu konferenciju saveznih vrhovnih saveta škotskog reda" održanu u Vašingtonu, oktobra 1912-e godine, o kojoj je iscrpan izveštaj sastavio predstavnik Vrhovnog saveta Srbije brat Dušan Milićević. Zahvaljujući velikoj podršci i zalaganju predstavnika Vrhovnih saveta Francuske, Švajcarske i Grčke, o kojoj govori naš predstavnik u svom izveštaju, na toj konferenciji je usledilo široko međunarodno priznanje od strane ukupno 24 zemlje učesnice. Time je zaokružen proces formiranja Vrhovnog saveta Srbije.

Narednih godina uspostavljena je veoma bliska saradnja sa Velikom ložom Francuske i Vrhovnim savetom Francuske. U Srbiji su se nosile kecelje sa crvenim rubom a škotski obred se upražnjavao kako na prva tri, tako i na višim stepenima. Mnogobrojni Srbi koji su živeli i radili u Parizu i bili istovremeno posvećeni u slobodno zidarstvo, davali su poseban pečat, održavali veze i unapređivali saradnju.

U prilog tvrdnji da su temelji Srpske masonerije postavljeni na saradnji sa Vrhovnim savetom Francuske i na škotskom obredu, ide i sadržaj obaveštenja koje je 10 septembra 1930-e godine poslao Dušan Milićević iz kancelarije, tada već Velike lože Jugoslavija, svim podređenim ložama. U ovom obaveštenju čiji je sadržaj prikazan na slici 3. sa radošću se objavljuje da je te 1930-e godine u Beograd stiglo priznanje Ujedinjene velike lože Engleske. Slika je kopija originalnog dokumenta koji se čuva u Istorijskom arhivu Srbije.

ADRESSE:
D. DJ. MILITCHEVITCH
CIRKA LJUBINA 10. 30
Beograd (Yougoslavie)

Or. de Beograd, le 10. septembra 1930
Telephone 9-39.

N° 8967

СВИМА САВЕЗНИМ ЛОЖАМА,

Уважени брата Старешино,
Драга браћо,

Наша је Велика Ложа јуче примила службено саопштење Уједињене Велике Ложе Енглеске да је та Велика Ложа на два своја узастопна тромесечна састанка од 4. јуна и 3. септембра т/г. донела једногласну одлуку да нашу Велику Ложу признаје као регуларну и да с њом ступа у братске односе.

Неосудливо да ће за овакога члана савезних наших Ложа бити јасно, колико је то признање важан догађај за нашу Велику Ложу. Наше се утарђује да и Уједињена Велика Ложа Енглеске дакле, она масонска установа, која највећу пажњу обраћа на правилност постанка и исправност рада масонских Вел. Обедијенца и Рајоница које под њиховом заштитом делају, — налази да је досадашњи рад и живот наше Велике Ложе потпуно у складу са старим Ландмаркма и осталим прописима. Ми сви можемо бити задовољни што смо са тако меродавнога места добили такво признање.

Састанку од 4. јуна, како се то из послатог нам службенога штампаног Записника седнице види присуствовао је и Његово Краљ. Височанство Дука од Connaught-a.

С братским поздравом у 3 X 3

Заст. Вел. Мајстора

Slika 3. Obaveštenje savezним ložama iz 1930-e godine

Kakva je danas situacija u Srbiji? Jedina obedijencija u kojoj sve lože rade isključivo po škotskom obredu drevnom i prihvaćenom je Velika nacionalna loža Srbije. Istovremeno to je i jedina obedijencija koja je priznata od strane Velike lože Francuske i Vrhovnog saveta Francuske. Na bazu koju čine simboličke radionice Velike nacionalne lože Srbije i koje rade na prva tri stepena škotskog obreda, nadovezuju se radionice koje rade na višim stepenima. Da pomenemo samo lože usavršavanja: "Sjaj Srbije" iz Beograda i "Solomonov hram" iz Niša, koje rade na stepenima od 4-og do 14-og. Vrhovni savet Srbije je zaštitnik celokupnog reda i vrhovna vlast zadužena za praćenje pitanja vezanih za sprovođenje rituala. Administracija, unutrašnja organizacija i finansije vezane za prva tri stepena isključiva su nadležnost Velike nacionalne lože Srbije i Vrhovni savet se tu ne meša u ingerencije Velike lože, ali kontrola izvođenja rituala, usaglašavanje, izmene i ostala pitanja vezana za obrede od 1-og do 33-eg stepena u isključivoj su nadležnosti Vrhovnog saveta.

Crvene kecelje, škotski obred i saradnja sa Velikom ložom Francuske je nit koja danas spaja Vrhovni savet Srbije iz 1912-e godine i Veliku nacionalnu ložu Srbije i Vrhovni savet Srbije kao njenu nadogradnju. Zato su Velika nacionalna loža Srbije i Vrhovni savet Srbije prirodni nastavljači tradicije započete 1912-e godine i zato ove godine oni treba da obeleže svoj jubilej, odnosno 100 godina Škotskog reda u Srbiji.

Ne osporavajući činjenicu da je slobodno zidarstvo širi pojam od Škotskog reda, da ima još mnogo drugih obreda i redova ne samo u simboličkim ložama već i u pogledu filozofskih radionica koje rade na višim stepenima, te da u skladu sa principima tolerancije i priznavanja drugima osnovnog prava da upražnjavaju slobodno zidarstvo na način koji njima lično odgovara, ne možemo a da se ne osvrnemo i na karakterističnu trenutnu situaciju koja trenutno vlada u Srbiji.

U Srbiji danas radi još nekoliko obedijencija, priznatih ili nepriznatih, regularnih ili neregularnih u svim mogućim kombinacijama ovih odrednica. Međutim, kao obavezujući i jedini, škotski obred se izvodi isključivo u ložama koje su okupljene oko Velike nacionalne lože Srbije.

Regularna velika loža Srbije koju je od 1993-e godne nakon priznanja Ujedinjenih velikih loža Nemačke, priznala i Ujedinjena velika loža Engleske, sastoji se od loža koje upražnjavaju uglavnom "Šrederov" ritual ("Schroeder rite"). Ovaj ritual je za domaće potrebe prekršten u "ritual R.V.L.S.", i pored njega se u manjoj meri upražnjava i obred emulacije. Praktikovanje Šrederovog rituala je direktno uslovljeno Nemačkim priznanjem jer je to najčešće upražnjavan ritual u Nemačkoj. Kecelje koje se nose u ložama gde se radi po Šrederu su sa plavim rubom, kao što je prikazano na slici 4.

Slika 4. Crveno porubljena kecelja majstora Škotskog reda i plava kecelja majstora u Šrederovom ritualu.

Vrhunac iščašene situacije koja vlada u Srpskoj masoneriji je oglašavanje "Vrhovnog saveta trideset i trećeg i poslednjeg stepena drevnog i prihvaćenog škotskog reda slobodnih zidara Srbije" na čelu sa Suverenim velikim zapovednikom presvetlim P.M. koji vodi ovaj "pobočni" red Regularne velike lože Srbije. Obedijencija koja radi po Šrederovom ritualu ima "pobočni" red koji vodi Vrhovni savet Škotskog reda? Gde su te lože u kojima se izvodi škotski obred i o kojima se brine ovaj Vrhovni savet? Ovde se očigledno radi o inovaciji koju su u slobodnozidarsku praksu uveli Srbi, i koja do sada nije bila poznata u masonskom svetu, a to je da se članovi Vrhovnog saveta Škotskog reda regrutuju, a zatim upravljaju i staraju o ložama koje rade po drugim obredima, u ovom slučaju Šrederu i obredu emulacije. Drugim rečima u Srbiji postoji Vrhovni savet Škotskog reda koji nema svoju jurisdikciju već praktično upravlja sam sa sobom.

Saglasno ovakvim odnosima između Velike lože i Vrhovnog saveta, Regularna velika loža Srbije praktično može da prizna ili ne prizna ovakav "pobočni" red, dajući mu ili oduzimajući mu priznanje u obliku ugovora koji se u naziva "konkordat". Takva stvar se i desila na jesen 2011-e godine kada je Veliki majstor Regularne velike lože Srbije jednostavnim saopštenjem povukao "konkordat" ranije dat ovom "pobočnom" redu.

Kao svoj najveći kvalitet i komparativnu prednost u odnosu na druge obedijencije Regularna velika loža Srbije u svakoj prilici potencira i veliča priznanje koje ima od strane Ujedinjene velike lože Engleske. Nameće se logičan zaključak da je za njih najvažniji datum u istoriji Srpske masonerije dan kada je 1930-e godne po prvi put Ujedinjena velika loža Engleske priznala jednu Veliku ložu u Srbiji, saglasno sadržaju dokumenta prikazanog na slici 3. Ako je početak i kraj slobodnog zidarstva u jednoj zemlji uslovljen priznanjem koje daje ili oduzima Ujedinjena velika loža Engleske, onda je za Regularnu veliku ložu Srbije ključna godina zapravo 1930-a, tako da na obeležavanje 100 godina slobodnog zidarstva u Srbiji slobodni zidari okupljeni oko Regularne velike lože Srbije moraju da sačekaju sve do 2030-e godine.

Brat Č.V.

Nemanja Niš, V.N.L.S.